

Що ж стосується неробочих святкових днів, то такими потрібно робити свята, що мають яскраво виражений український народний колорит (символіку, обрядовість, фольклор), є спільними

для широкого загалу, несуть позитивні емоції. Окрім Різдва, Великодня, Трійці та Покрови, я б до святкових днів додала б ще й свято Купала.

Література

1. Дата народження Ісуса Христа. [Електронний ресурс] http://www.archangel.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1042:data-narodzhennia-isusa-khrysta&catid=25&Itemid=46
2. Ієрархи Церков обговорюють можливість святкування Різдва 25 грудня. [Електронний ресурс] <http://www.religion.in.ua/news/vazhливо/31488-iyerarxi-cerkov-obgovoryuyut-mozhlyvist-svyatkuvannya-rizdva-25-grudnya.html>
3. Про вшанування Різдва Христового в Україні 25 грудня і 7 січня //Електронні петиції// № 22/019257-еп. [Електронний ресурс] <https://petition.president.gov.ua/petition/19257>
4. Турчинов закликав святкувати Різдво 25 грудня «разом з усім цивілізованим світом» [Електронний ресурс] <http://www.5.ua/ukrayina/turchynov-zaklykav-sviatkuvaty-rizdvo-25-hrudnia-razom-z-yevropoiu-134730.html>
5. Проект закону України «Про державні та інші свята, пам'ятні дати і скорботні дні» [Електронний ресурс] <http://www.memory.gov.ua/laws/proekt-zakonu-ukraini-pro-derzhavni-ta-inshi-svyata-pam-yatni-dati-i-skorbotni-dni>

УДК 378.12

ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анненкова І.П. – д.пед.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Думка студентів має істотне значення при оцінюванні якості навчальної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ, оскільки вони безпосередньо включені в навчальний процес, є його активними, зацікавленими учасниками. У силу цих причин вивчення задоволеності/незадоволеності студентів і випускників процесом навчання, тобто орієнтація на безпосереднього споживача освітніх послуг, є в даний час актуальним завданням менеджменту якості освіти.

Оцінювання професійної діяльності викладачів студентами у вищих навчальних закладах з метою поліпшення якості викладання навчальних дисциплін, підвищення вимог до навчального процесу розглядають Г. Андрущак, Г. Біляєва, І. Булах, О. Величко, С. Вікторенкова, О. Запесоцький, В. Іващенко, О. Рожков, Л. Санкін, А. Царенко, О. Ясев, М. Ефрік, А. Барон, С. Калверік, У. Кешін, Е. Фіч, І. Лівінгстон, Х. Марш та ін.

Узагальнюючи результати проведеного теоретичного дослідження, можна констатувати, що незважаючи на наявність у сучасній педагогічній науці досліджень, присвячених оцінюванню якості вищої освіти, проблема оцінювання педагогічної діяльності викладачів студентами залишається актуальною. Недостатньо розкритими, на нашу думку, є питання використання результатів оцінювання

професійної діяльності науково-педагогічних працівників студентами в управлінні якістю освіти.

У ВНЗ України, на думку І. Зварич, процес оцінювання професійної діяльності викладачів виконує діагностичну, інформаційну, мотиваційну, стимулювальну, коригувальну функції. Діагностична функція використовується для обробки даних опитування; інформаційна – для детального вивчення результатів анкетування та модернізації навчального закладу; мотиваційна – для того, щоб відобразити взаємостосунки між студентами і викладачами та вплинути на особистість педагога на основі отриманих результатів анкетування «Викладач очима студентів»; стимулювальна функція відображає використання результатів анкетування «Викладач очима студентів» у навчальному процесі; коригувальна – для своєчасного внесення коректив до навчальних планів та програм з вивчення навчальних дисциплін [2].

Г. Андрущак виокремлює низку факторів, що перешкоджають реалізації означених функцій. Так, на думку вченого, специфіка організації освітнього процесу (мала частка курсів за вибором у навчальних планах) і закритість для студентів інформації щодо результатів оцінювання викладачів при виборі наукових керівників, спеціалізації, спецкурсів практично

унеможлижують реалізацію інформаційної функції такого оцінювання. Тому вона зводиться виключно до інформування адміністрації про якість навчальних курсів, які проводять різні викладачі. Обмеження реалізації мотиваційної і стимулюючої функцій обумовлюється: по-перше, формальною доступністю для викладачів інформації про результати оцінювання; по-друге, можливістю виникнення сумнівів у валідності результатів, оскільки доволі значна частка студентів заповнюють анкети формально, мотивуючи це великими затратами часу на їх заповнювання, а також сумнівами що ця інформація якось вплине на якість викладання.

Автор також зазначає, що на об'єктивність оцінок викладацької діяльності студентами можуть негативно вплинути такі чинники як: впевненість частини викладачів, що студенти в принципі не можуть адекватно оцінити їхню роботу; залежність оцінок студентів від того, наскільки лояльно викладачі оцінюють їхні знання; так званий викладацький опортунізм, коли викладачі «купають» хороші відгуки, виставляючи високі оцінки студентам, що призводить до зниження освітніх стандартів. Досвід проведення оцінювання діяльності викладачів студентами свідчить, що воно дозволяє досить точно виявляти випадки низької якості викладання, а також відстежувати професійне зростання викладачів, зміни у відносинах між студентами і конкретним викладачем [1].

З метою зменшення впливу означених факторів оцінювання студентами якості діяльності викладача повинно здійснюватися через анонімне анкетування за низкою критеріїв. У ньому має брати участь не менше 2/3 студентів, з якими працював викладач. Задля уникнення впливу викладачів на підсумкову оцінку студентів з навчального курсу оцінювання доцільно проводити в кінці кожного семестру до початку заліково-екзаменаційних сесій.

Заради підвищення достовірності результатів оцінювання з бази даних потрібно вилучити анкети студентів, у яких майже всі викладачі мають максимальну або мінімальну кількість балів. Це дасть змогу не враховувати у результатах рейтингування оцінки тих студентів, які формально поставились до оцінювання. Адже практично неможливо, щоб усі викладачі повністю відповідали або не відповідали усім критеріям, за якими проводиться оцінювання [3]. Бажано також, щоб студент вказував долю відвіданих занять, це дозволить певним чином визначити об'єктивність його оцінок.

Оскільки основною метою навчального процесу є набуття студентами

визначених освітньою програмою компетентностей, то викладач має не тільки позитивно сприйматися студентами, а й забезпечити високу результативність навчального процесу. Тому його загальна оцінка повинна корегуватися за результатами контролю залишкових знань студентів. Такий контроль доцільно проводити з навчальних дисциплін, що викладалися науково-педагогічними працівниками, які займуть перші й останні п'ять місць у рейтингу за оцінками студентів. Це дозволить виявити та скорегувати загальну оцінку науково-педагогічних працівників, які отримали високі оцінки студентів, але не забезпечили набуття ними відповідних компетентностей, а також викладачів, які попри низькі оцінки студентів забезпечують високу якість їх підготовки. Корегування загальної оцінки сприятиме зменшенню мотивації викладачів до отримання високого рейтингу шляхом зниження вимог до якості навчального процесу та надто «лояльного» ставлення до студентів [3].

З метою визначення думки студентів про якість викладацької діяльності науково-педагогічних працівників університету нами розроблено факторно-критеріальну модель задоволеності студентів викладацькою діяльністю науково-педагогічних працівників, яка включає такі фактори: особистісні якості, професійні знання і педагогічна техніка. Перераховані фактори забезпечуються відповідними критеріями, що виділені на основі визначення думки студентів щодо якостей успішного викладача.

Фактор «Особистісні якості» представлено критеріями: об'єктивність, повага й тактовність у ставленні до студентів, організованість і пунктуальність викладача, культура зовнішнього вигляду викладача. Фактор «Професійні знання» описується критеріями: володіння матеріалом; змістовна значущість навчального матеріалу; доступність матеріалу, що викладається; зв'язок з іншими дисциплінами; зв'язок із практичною діяльністю, викладач орієнтує студентів на професію. Фактор «Педагогічна техніка» має такі критерії: раціональне використання часу на заняттях; уміння спілкуватися з аудиторією; культура мовлення.

Система оцінювання викладачів студентами є лише одним із елементів контролю якості професійної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ. Значна увага має також приділятися оцінюванню рівня викладання навчальних курсів зовнішніми експертами.

Література

1. Андрушак Г. Системы оценивания преподавателей студентами: управленческие инновации в российских вузах / Г. Андрушак // Вопросы экономики. – 2007. – №6. – С. 106 -115.
2. Зварич І. М. Теоретичні і методичні засади оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США: автореф. дис ... д-ра пед. наук 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки / І. М. Зварич. – Київ, 2014. – 42 с.
3. Костюкевич Р. Методика рейтингового оцінювання ефективності діяльності викладачів, кафедр, факультетів та університету / Р. Костюкевич // Вища школа. – 2008. – №8. – С.29-42.

УДК 657.422.1.:658.14/17

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Гріщенко І.В. – викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Балахонова О.В. – д.е.н., професор

Вінницький соціально – економічний інститут «Україна»

Сучасний стан розвитку економіки торгівлі України характеризується такими негативними рисами, як криза неплатежів, погіршення платоспроможності підприємств, значний розмір заборгованості підприємств перед партнерами, державою і своїми працівниками. Одна з причин цього – недостатнє володіння підприємствами методами управління своїми грошовими коштами. Можна отримати прибуток (позитивний фінансовий результат), але при цьому вчасно не отримати оплату від покупців, і, як наслідок, не мати змоги розрахуватися навіть за тими зобов'язанням, що виникли в результаті здійснення витрат, пов'язаних з очікуваними і вже одержаними доходами. На такий стан економіки підприємств торгівлі і галузі в цілому впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори.

Об'єктивні фактори пов'язані із загальноекономічною світовою кризою, яка розпочалася у банківському секторі і призвела до зростання вартості кредитних ресурсів, зменшення швидкості грошового обігу у комерційній діяльності підприємств та девальвації гривні. Подальший розвиток кризи спричинив падіння рівня ВВП, звільнення працівників, а отже зменшенню платоспроможності попиту. Суб'єктивні фактори обумовлені неефективною інформаційною системою управління грошовими коштами, яка не дає можливості оперативно надавати необхідну інформацію про їхній стан, виявляти відхилення від нормативних або планових показників у грошовому обороті торговельного підприємства, приймати обґрунтовані управлінські рішення. Неефективне управління грошовими коштами різко підвищує ризик неплатоспроможності торговельного підприємства та ймовірність банкрутства.

Дослідженню питань обліку, аудиту і аналізу грошових коштів присвячені праці

відомих вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема М.Т. Білухи, І.О. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, Л.О. Лігоненко, А.А. Мазаракі, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, Ю.І. Осадчого, П.Г. Пономаренка, Г.В. Ситника, В.В. Сопка та ін.

Задля ефективного та цілеспрямованого управління грошовими коштами перш за все необхідно чітко уявляти їх класифікацію. На сьогоднішній день серед більшості науковців немає єдиного визначеного підходу до поділу грошових коштів за класифікаційними ознаками.

Більшість науковців наводять наступну класифікацію: 1) За кругообігом: початкові грошові кошти; прирощені грошові кошти. 2) За характером використання: готівкові грошові кошти; безготівкові грошові кошти; грошові кошти, які перебувають в обігу. 3) За правом власності: власні кошти підприємницької структури; надані кошти; позичені грошові кошти. 4) За видатками або напрямками використання у складі фінансових ресурсів відносять: кошти спрямовані на витрати задля розвитку економіки підприємства; кошти спрямовані на витрати зі соціально-культурних заходів; кошти спрямовані на надання благодійної допомоги; витрати на обслуговування залучених фінансових ресурсів; інші витрати підприємства. 5) Наприкінці, напрями використання грошових коштів можна поділити на три групи: поповнення фонду відшкодування; формування фонду споживання; формування фонду нагромадження. 6) За джерелами залучення: позикові ресурси, що залучають із зовнішніх джерел; позикові ресурси, що залучають з внутрішніх джерел (внутрішня кредиторська заборгованість). 7) За періодом залучення: позикові ресурси, що залучають на довгостроковий період (більше 1 року); позикові ресурси, що залучають на короткостроковий період (до 1 року). 8) За формою забезпечення: фінансові ресурси